

Epistel 395 – Kun censur for umodne personer

Fra Ludvig Holbergs EPISTLER, 1749

Til * *

En svensk herre, som rejste her igennem byen og bærede mig med en visit, fortalte, at man i Sverige havde diskuteret, om det var nyttigt at lade
5 forfattere skrive frit ligesom i England og Holland, eller om man skulle blive ved med som sædvanlig at underkaste bøger offentlig censur. Han sagde, han havde talt for det første, det med at kunne skrive frit, men at flertallet var imod det.

10 Der kan i denne såvel som de fleste andre emner siges både for og imod. Man kan på den ene side sige, at mange dårlige og forargelige skrifter derved forhindres i at komme for lyset; man kan på den anden side også sige, at mange prægtige bøger, som anses for en pryd for deres lande, var blevet tilbageholdt for evigt, hvis der havde været censur alle vegne. Jeg har ofte
15 anbefalet frihed til at skrive og anset de offentlige censurer for at være bånd og lænker for den lærde verden.

Jeg har kun sagt, at skrivefrihed kun burde gives til dem, der har nået en moden alder; og jeg er blevet bestyrket i det, eftersom jeg i nogen tid har set
20 unge personer, før de har fået skæg på hagen, skrive om vigtige emner, såvel politiske som moralske. Det er om sådanne unge mennesker, man bør sige med kong David: »Lad dem blive i Jeriko, indtil deres skæg vokser.«¹

Man kan vel godt indvende mod det, at visse unge mennesker bliver tidligt
25 modne, så de også i deres grønne alder har erhvervet tilstrækkelig dømmekraft; men sådant er jo også rart, og skønt man godt kan finde sådan dygtighed hos unge, så kan man jo ikke lide, når unge personer fører sig frem som lærere i vigtige ting, eller når de vil ændre verden, før de har lært den at

¹ Fra fortælling i Det Gamle Testamente, Anden Samuelsbog, kapitel 10.

30 kende. Jeg anbefaler derfor den underjordiske² anordning, hvorved en vis alder bliver vedtaget til sådan noget.

I det øvrige er jeg ikke meget for de sædvanlige censurer, som medfører, at banale skrifter bliver udgivet, og adskillige ypperlige skrifter bliver holdt tilbage. Thi det er ganske vist, at hvis offentlige censurer havde været i kraft
35 på de steder hvor Erasmus, Grotius, Montaigne, Clericus, Bayle³ og visse andre store mænd levede, så havde deres manuskripter – som sammen med deres afvigelser fra konventionerne rummer så mange nyttige ting – været blevet skjult og ædt af møl, så at så at sige 'kornet var blevet udryddet sammen med ukrudtet'.

40

Jeg forbliver evigt Deres meget ydmyge og meget lydige tjener

² underjordisk: reference til Holbergs fantasy-roman »Niels Klims underjordiske Rejse«, 1741.

³ Nordvesteuropæiske filosoffer og forfattere fra 1400-1700-tallet.